

Załącznik do uchwały Nr XV/177/2026
Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim
z dnia 30 marca 2026 r.
w sprawie przyjęcia Programu oddziaływań
korekcyjno-edukacyjnych dla osób
stosujących przemoc domową
na lata 2026-2030

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową na lata 2026-2030

Ośrodek Interwencji Kryzysowej
w Tomaszowie Lubelskim

Tomaszów Lubelski 2026

Spis treści

1. Podstawy Prawne	3
2. Podstawy teoretyczne	4
3. Cele programu	6
4. Adresaci programu	6
5. Realizatorzy programu.....	7
6. Działania	8
7. Podstawowe treści edukacyjne programu.....	9
8. Etapy realizacji programu	10
8.1. Upowszechnianie informacji o programie	10
8.2. Rekrutacja beneficjentów programu.....	10
8.3. Selekcja i nabór uczestników w oparciu o wstępną diagnozę	11
8.4. Organizacja i przeprowadzenie zajęć w ramach programu	11
8.4.1. Czas, miejsce i formy realizacji programu	11
8.4.2. Reguły uczestnictwa w programie	11
8.5 Monitoring i ewaluacja	12
8.6 Procedura postępowania na wypadek powrotu do stosowania przemocy.....	12
9. Źródła finansowania programu	13
10. Zakładane rezultaty programu korekcyjno-edukacyjnego.....	13

1. Podstawy Prawne

Podstawowe kwestie dotyczące przemocy domowej uregulowane są w rozdziale drugim Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), poświęconym „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela”, który reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władzę publiczną.

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. poz. 1163).
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. poz. 1165).
4. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. poz. 1164).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. poz. 1870).
6. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.
7. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030
8. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 12 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 911 z późn. zm.).
15. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 961 z późn. zm.).

16. Ustawa z dnia 20 stycznia 2021 r. o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. poz. 149).
17. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.).
18. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 207 §1 Kodeksu karnego „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

2. Podstawy teoretyczne

Sprawcy przemocy często są osobami o chwiejnej strukturze osobowości i specyficznych predyspozycjach temperamentalnych. Osoby te często charakteryzuje niskie poczucie własnej wartości, brak umiejętności radzenia sobie z emocjami. Często to osoby z doświadczeniami podlegania lub/i obserwacji przemocy w swojej osobistej historii. Jednostki stosujące przemoc, zazwyczaj mają kłopoty w radzeniu sobie z sytuacjami większego pobudzenia emocjonalnego. Niezależnie od wymienionych wyżej indywidualnych predyspozycji, można określić pewne wspólne mechanizmy funkcjonowania sprawcy przemocy.

Podstawowym mechanizmem jest zaprzeczanie, które może przyjąć różne formy:

- Zaprzeczanie przemocy: osoba stosująca przemoc zaprzecza, że stosuje przemoc. Charakterystyczne jest tu twierdzenie, że osoba doznająca przemocy wymyśliła historię przemocy, po to by sprawcę przemocy ukarać, zniszczyć, pogrążyć. Osoba stosująca przemoc domową potrafi też zaprzeczać, że to nie on dominuje w relacji. Wskazuje, że to on jest podporządkowany, że nie pamięta historii przemocy;
- Zaprzeczanie odpowiedzialności: jeżeli osoba stosująca przemoc jednak przyzna się do popełnionych czynów, zwykle tłumaczy je jako skutek działania innych czynników np. stosowania używek: alkoholu, narkotyków. Może też obwiniać osobę doznającą przemocy, twierdząc, że przemoc była prowokacją z jej strony. Może też twierdzić, że utraciła kontrolę nad emocjami o czym mogą świadczyć stwierdzenia w wypowiedziach typu: „Uderzyłem/am, ale tylko dlatego, że byłem/am pijany/a” lub „gdyby się nie odzywał/a, nie denerwował/a mnie to ja bym się nie zdenerwował/a i nie uderzył/a”;
- Zaprzeczenie częstotliwości, intensywności: polega na minimalizowaniu swojego agresywnego zachowania. Osoba stosująca przemoc domową okłamuje otoczenie, siebie, partnera, poprzez pomniejszanie powagi sytuacji. Możemy to uchwycić w stwierdzeniach typu: „nie biłem/am aż tak często jak mówi” lub „nie uderzałem/am tak mocno jak opowiada”. Osoba stosująca przemoc może też twierdzić, że działanie przemocowe nie było intencjonalne, a opowieści osoby pokrzywdzonej są przesadzone;
- Zaprzeczanie konsekwencjom: osoba stosująca przemoc pomniejsza lub odmawia zobaczenia efektów swojego zachowania, nie chce widzieć zadanych ran, odmawia konfrontacji z ofiarą.

Zaprzecza informacjom na temat tego, że jej działania wywołują lub wzmagają lęk u dzieci i innych członków rodziny. Zachowanie takie prowadzi do wzrostu niechęci do ofiary, wzmacnia agresję sprawcy i zwiększa zależność ofiary od sprawcy.

Przemoc domowa ma wpływ na każdy z elementów systemu rodzinnego. Długofalowe skutki przemocy pozostają w psychice osoby doznającej przemocy, świadków, jak również samego sprawcy. Stwierdzenie, że przemoc rodzi przemoc jest prawdziwe jeśli uświadomimy sobie, że prawie wszystkie osoby stosujące przemoc w dzieciństwie i/lub młodości były osobami doświadczającymi przemocy (bicia, zaniedbywania, molestowania itp.). To potwierdza tezę o międzypokoleniowej transmisji stosowania przemocy, ale również jej podlegania. Stąd tak istotne jest żeby oddziaływanie na sprawców opierały się na terapii skoncentrowanej na nabywaniu umiejętności radzenia sobie z emocjami, dotyczącymi zarówno aktualnej sytuacji ale także związanej z przeżyтыми doświadczeniami.

Przyczyny stosowania przemocy

W literaturze przedmiotu przyczyny stosowania i podlegania przemocy rozpatrywane są wieloaspektowo. Łączy się tu wpływ czynników psychologicznych, biologicznych socjologicznych. Mając powyższe na uwadze, możemy stwierdzić, że występowanie przemocy pozostaje w związku z:

- obowiązującymi normami kulturowymi i społecznymi. Chodzi tu m.in. o przekonanie o prawie do dominacji (zarówno rodziców na dzieckiem, jak i mężczyzn nad kobietami), społeczne przyzwolenie na bicie dzieci, hierarchiczny i autorytarny model rodziny, silne normy dotyczące prawa do prywatności, stereotypowe wzorce męskości.
- nadużywaniem alkoholu, w tym picie ryzykowne, uzależnienie od alkoholu. Potocznie uważa się, że alkohol „wywołuje” agresję i przemoc. Jest to pozorna zależność, ponieważ alkohol łączy się ze zjawiskiem przemocy w sposób pośredni. Chodzi tu o to, że alkohol osłabia mechanizmy kontroli zachowania i tym samym toruje drogę przemocy. Zaburzona ocena powoduje błędną interpretację zachowania innych osób i dlatego staje się często przyczyną do reagowania złością i gniewem. Efektem mogą być konflikty z prawem, utrata pracy, kłopoty małżeńskie.
- podeszłym wiekiem. W rodzinach z „historią przemocową” wzrasta ryzyko występowania przemocy wobec osób starszych. Czynniki sprzyjające występowaniu przemocy to: wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania, fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, złe warunki socjalno-ekonomiczne;
- niepełnosprawnością. Jest to czynnik ryzyka, ponieważ osoba stosująca przemoc ma ewidentną przewagę nad osobą niepełnosprawną, a osoby te są często zdane na opiekę rodziny;
- sytuacja socjalno-ekonomiczną rodziny. Zła sytuacja ekonomiczna wywołuje stres, frustrację co może być istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy. Możemy tu wskazać takie problemy jak bezrobocie, kłopoty finansowe, mieszkaniowe, zdrowotne;
- dziedziczeniem wzorca przemocy. Dzieci, które wychowują się w rodzinach przemocowych, w których krzywdzi się bliskich mają częściej tendencję do stosowania bądź podlegania

przemocy w życiu dorosłym. Dziecko, które przyswaja sobie agresywne zachowania dorosłych, uczy się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów;

- predyspozycjami osobowościowymi. Wśród wielu czynników związanych z osobowością można wymienić brak lub osłabioną kontrolę impulsów. Może się to objawiać nieumiejętnością radzenia sobie z napięciem, złością i niekontrolowaniem agresji.

- zaburzeniami psychicznymi wywołanymi stanem chorobowym, bądź doświadczeniami kryzysu psychicznego. Problemy psychiczne mogą być przyczyną występowania zachowań aspołecznych.

Osoba stosująca przemoc, doświadcza wielu korzyści płynących z takiego zachowania dla własnego funkcjonowania. Przemoc stosowana przez sprawcę zwykle doprowadza do zahamowania niechcianej reakcji u ofiary. Korzyścią jest też dodatkowo uzyskanie przewagi nad drugą osobą, ma to wpływ na podniesienie samooceny u sprawcy. Korzyścią psychologiczną dla sprawcy jest też poczucie przejęcia kontroli nad otoczeniem.

3. Cele programu

Celem głównym programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową jest zaprzestanie stosowania przemocy przez uczestników programu.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe:

- zmniejszenie ryzyka stosowania przemocy w przyszłości,
- nabycie i rozwijanie umiejętności samokontroli, zwłaszcza kontroli agresywnych zachowań,
- wypracowanie sposobów konstruktywnego współżycia w środowisku domowym,
- nabycie i kształtowanie kompetencji wychowawczych i stosowanie adekwatnych metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- zwiększanie własnej odpowiedzialności w stosunku do swoich czynów,
- zwiększanie kompetencji interpersonalnych, w tym w zakresie komunikacji rozwiązywania konfliktów, rozpoznawania i rozumienia uczuć i potrzeb bliskich osób,
- nabycie umiejętności rozpoznawania i nazywania własnych uczuć oraz rozpoznawania okoliczności je wywołujących,
- zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy,
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

4. Adresaci programu

Adresatami programu są osoby stosujące przemoc domową, w szczególności:

- Osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych albo wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

- Osoby stosujące przemoc domową, które zakończyły terapię leczenia uzależnienia od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, mogą uczestniczyć w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, pod warunkiem utrzymywania abstynencji, przy czym oddziaływania te stanowią uzupełnienie podstawowej terapii.

- Osób, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

5. Realizatorzy programu

Za realizację programu bezpośrednio odpowiedzialny jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim.

Kadrą prowadzącą zajęcia będą osoby posiadające kwalifikacje określone w §6 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. poz. 1163).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem, programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową są prowadzone przez osoby:

- 1) Posiadające wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
- 2) Posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku:
 - a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
 - b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji lub
- 3) będącymi terapeutami lub psychoterapeutami;
- 4) posiadające udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- 5) posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

W przypadku możliwości kadrowych oddziaływania korekcyjno-edukacyjne prowadzone będą przez osoby odmiennej płci.

Zostaną też poczynione starania aby osoby prowadzące oddziaływania korekcyjno-edukacyjne miały możliwość korzystania z superwizji w celu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.

Celem efektywniejszej realizacji tego zadania Ośrodek będzie podejmował współpracę z następującymi podmiotami:

- Prokuraturą Rejonową
- Sądem Rejonowym
- Kuratorską Służbą Sądową
- Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Współdziałanie, o którym mowa, będzie obejmowało w szczególności:

- rekrutację uczestników programu,
- doskonalenie metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
- monitoring i ewaluację efektów programu w odniesieniu do poszczególnych jego uczestników,
- powiadamianie jednostek, które skierowały sprawcę przemocy do udziału w programie o: przystąpieniu tej osoby do programu, każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie, zakończenia uczestnictwa w programie.

Uzupełnieniem współpracy w zakresie rekrutacji uczestników, upowszechniania oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz monitoring może ponadto – w miarę możliwości – kontakt realizatorów z następującymi jednostkami:

- Komenda Powiatowa Policji w Tomaszowie Lubelskim,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Psycho-Med”,
- Komisje lub pełnomocnicy do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Parafie,

Z uwagi na fakt, iż oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych nie prowadzi się w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, podejmowana będzie współpraca z Starostwem Powiatowym w Tomaszowie Lubelskim celem wynajęcia sal do prowadzenia zajęć w ramach programu.

6. Działania

Działania podejmowane w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową, będą realizowane w oparciu o standard prowadzenia tych programów obejmujący zagadnienia określone w §2 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. poz. 1163) i będą obejmować:

- zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemoc;
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemoc;
- wzrost świadomości na temat zjawiska przemoc domowej i konsekwencji jej stosowania;
- poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i podstawie partnerskiej;
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemoc domowej;
- uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemoc;
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

7. Podstawowe treści edukacyjne programu

Zawartość merytoryczna programu wyływa z dotychczasowego stanu wiedzy na temat przemoc domowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemoc domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.). Pod pojęciem przemoc domowej - należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemoc domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Sprawcy przemoc domowej nie są jednolitą grupą. Różnią się między sobą. Ich zróżnicowanie jest zależne od źródeł agresji kierowanej na ofiarę, rodzaju stosowanej przemoc i uwarunkowań zachowań przemocowych, których korzenie mogą tkwić w środowisku i kulturze stanowiących otoczenie wychowawcze sprawcy. W związku z powyższym uzasadnione jest

podjęcie pracy z osobami stosującymi przemoc w zakresie możliwie kompleksowych i kompetentnych działań psychologiczno-edukacyjnych zawierających następujące elementy:

1) Edukacja

- dostarczenie informacji, które pomogą uczestnikom zrozumieć dynamikę przemocy w kontekście procesów uczenia się społeczno-kulturowego i socjalizacji w roli męskiej;
- konfrontowanie przekonań i postaw, przy pomocy których sprawcy usprawiedliwiają stosowanie przemocy;
- poznanie, w jaki sposób zachowanie sprawców krzywdząco wpływa na członków ich rodzin i na ich wzajemne relacje;
- przygotowanie się do wzięcia pełnej odpowiedzialności moralnej i psychologicznej za swoje czyny.

2) Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i podstaw osobistych

- badanie osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przez nich przemocy;
- promowanie wartości i postaw, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec postaw wspierających przemoc.

3) Zmiany behawioralno-poznawcze

- ćwiczenie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania, służących skutecznej kontroli nad szkodliwymi zachowaniami oraz sprzyjających odpowiedzialnemu podejmowaniu decyzji w sytuacjach konfliktowych i utrzymaniu egalitarnych relacji międzyludzkich bez przemocy.

Treści edukacyjne realizowane podczas zajęć grupowych i indywidualnych oraz metody pracy w ramach programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zawiera załącznik 3 do niniejszego dokumentu.

8. Etapy realizacji programu

8.1. Upowszechnianie informacji o programie

Realizator przed planowanym rozpoczęciem cyklu zajęć w ramach programu upowszechni informację o rozpoczęciu poprzez wysłanie informacji do jednostek wskazanych w pkt 5 niniejszego dokumentu.

8.2. Rekrutacja beneficjentów programu

Rekrutacja potencjalnych uczestników będzie się odbywała poprzez kontakt przede wszystkim z Sądem Rejonowym, Prokuraturą i Kuratorską Służbą Sądową i Zespołami

Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej (dopisać). Wskazany jest także kontakt z innymi jednostkami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy i wsparcia rodziny w powiecie tomaszowskim. Warunkiem przyjęcia osoby do programu powinno być uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie

8.3. Selekcja i nabór uczestników w oparciu o wstępną diagnozę

Szczegółowe zasady selekcji i naboru uczestników zawiera załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

8.4. Organizacja i przeprowadzenie zajęć w ramach programu

8.4.1. Czas, miejsce i formy realizacji programu

Zajęcia w ramach programu będą realizowane przez ok. 3 miesiące: 1 raz w tygodniu po 5 godzin, tj. około 60 godzin. Dopuszcza się modyfikowanie – w miarę możliwości realizatorów częstotliwości prowadzenia zajęć, jeśli jest to uzasadnione potrzebami grupy. Przerwy pomiędzy kolejnymi zajęciami nie powinny być jednak dłuższe niż tydzień.

Realizacja programu będzie odbywała się poprzez zajęcia warsztatowo-treningowe. Zajęcia wchodzące w skład programu prowadzone będą w małych grupkach (od 8 do 15 osób). Zakłada się, że łączny wymiar godzinowy programu obejmować będzie ok 60 godzin zajęć grupowych. W miarę możliwości realizatora programu dopuszcza się zorganizowanie zajęć indywidualnych z psychologiem dla uczestników, którzy dodatkowo wymagają tego typu wsparcia. Praca indywidualna może stanowić uzupełnienie lub kontynuację uczestnictwa w zajęciach grupowych.

Program będzie realizowany w Tomaszowie Lubelskim. Zgodnie z sugestią dotyczącą zadbania o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej, program będzie realizowany w innych pomieszczeniach niż pomieszczenia Ośrodka. W związku z tym przewiduje się wynajęcie sal w budynku Starostwa Powiatowego w Tomaszowie Lubelskim z przeznaczeniem na prowadzenie zajęć w ramach programu. Obsługa administracyjno-finansowa programu prowadzona będzie w siedzibie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim. Tam też przechowywana będzie całość dokumentacji programu.

8.4.2. Reguły uczestnictwa w programie

Każdy uczestnik programu zobowiązany jest do złożenia deklaracji uczestnictwa w formie podpisanego kontaktu terapeutycznego zawierającego opracowane reguły uczestnictwa w grupie.

W przypadku osób uzależnionych od alkoholu koniecznym jest w pierwszej kolejności spełnienie wymogu ukończenia leczenia odwykowego z efektem pozytywnym.

Udział w programie objęty jest tajemnicą, z wyłączeniem możliwości informowania instytucji i organizacji, które skierowały do programu oraz członków rodziny.

Warunkiem ukończenia programu jest uczestnictwo w zajęciach warsztatowych (powyżej 50-procentowa frekwencja na zajęciach).

Szczegółowe opracowanie reguł uczestnictwa w programie zawiera załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu.

8.5 Monitoring i ewaluacja

Ewaluacja oddziaływań będzie się odbywać na kilka sposobów:

- w ramach pracy bieżącej poprzez obserwacje funkcjonowania uczestników podczas zajęć oraz monitorowanie ich funkcjonowania. Źródłem wiedzy będą w tej sytuacji wypowiedzi samych uczestników oraz informacje uzyskiwane, a także w miarę możliwości – od członków rodzin uczestników.

- opinia dotycząca funkcjonowania każdego uczestnika opracowana po zakończeniu programu przez trenera prowadzącego zajęcia. Opinia ta bazować będzie na następujących technikach diagnostycznych: obserwacja uczestnika, analiza swobodnych wypowiedzi uczestnika podczas zajęć.

- spotkanie ewaluacyjne po zakończeniu cyklu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, w których uczestniczyć będą w miarę możliwości koordynator programu i trenerzy prowadzący zajęcia. Celem spotkania ewaluacyjnego jest:

a) wymiana informacji na temat przebiegu programu, przeszkód i trudności w jego realizacji;

b) ewaluacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w odniesieniu do konkretnych osób uczestniczących w programie;

c) ewentualne opracowanie zaleceń przed kolejną edycją programu;

- przewiduje się ponadto dokonywanie ewaluacji odroczonej, której celem jest gromadzenie informacji na temat funkcjonowania uczestników programu po jego zakończeniu. Będzie ona realizowana w okresie od 6 do 36 miesięcy od zakończenia programu poprzez kontakt pracowników Ośrodka z samymi osobami opuszczającymi program oraz ich kuratorami lub innymi instytucjami – w przypadku, gdy to one skierowały osobę do udziału w programie. Nie przewiduje się kontaktu z instytucjami w odniesieniu do tych osób, które brały udział w programie w wyniku własnej decyzji. W miarę możliwości wskazane byłoby pozyskiwanie informacji o funkcjonowaniu uczestników programu od członków ich rodzin. Ewaluacja odroczonej prowadzona będzie w formie wywiadu ustrukturyzowanego.

8.6 Procedura postępowania na wypadek powrotu do stosowania przemocy

W przypadku uzyskania informacji o ponownym stosowaniu przemocy domowej przez uczestnika programu korekcyjno-edukacyjnego, zarówno w trakcie trwania programu, jak i po jego zakończeniu, realizator programu podejmuje niezwłocznie działania interwencyjne, mające na celu ochronę bezpieczeństwa osób doznających przemocy oraz ograniczenie ryzyka dalszych zachowań przemocowych. Informacja o podejrzeniu lub potwierdzeniu powrotu do

stosowania przemocy domowej jest dokumentowana w dokumentacji programu i przekazywana, w zależności od trybu skierowania uczestnika do programu, do właściwego zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej, kuratora sądowego, sądu lub innego podmiotu kierującego.

W uzasadnionych przypadkach realizator programu może zarekomendować ponowne skierowanie osoby stosującej przemoc domową do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, udział w innych formach oddziaływań specjalistycznych, w tym programach psychologiczno-terapeutycznych, bądź podjęcie działań interwencyjnych przewidzianych przepisami prawa.

Działania podejmowane w związku z powrotem uczestnika do stosowania przemocy domowej prowadzone są z poszanowaniem zasad poufności i ochrony danych osobowych, przy jednoczesnym priorytetowym traktowaniu bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej.

9. Źródła finansowania programu

Zgodnie z art. 6 ust 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.) środki na realizację i obsługę zadań polegających na opracowywaniu i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową zapewnia budżet państwa. W związku z tym, planowanie wydatków w ramach programu następuje na poziomie powiatu corocznie, zaś rozliczenie dotacji następuje po zakończeniu roku budżetowego.

Realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel. Otrzymana dotacja zostanie wykorzystana w szczególności na:

- wynagrodzenia bezosobowe (głównie na wynagrodzenia za prowadzenie badań diagnostycznych, zajęć grupowych i indywidualnych z uczestnikami programu, koordynację programu),
- składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
- zakup materiałów biurowych, papierniczych i edukacyjnych dla uczestników programu,
- zakup żywności (serwis kawowy podczas zajęć grupowych),
- usługi bankowe i telefoniczne,
- opłaty czynszowe za wynajem sali.

10. Zakładane rezultaty programu korekcyjno-edukacyjnego

Celem programu korekcyjno-edukacyjnego tj. „leczenia” z przemocy jest rozwój umiejętności komunikacyjnych, zdolności do empatii i przyjmowania odpowiedzialności. Ukończenie

programu korekcyjno-edukacyjnego oznacza osiągnięcie przez jego uczestników następujących rezultatów niemierzalnych:

- definiowanie zachowań o charakterze przemocowym oraz zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy,
- rozpoznawanie i unikanie wzorców zachowań związanych z przemocą,
- zmniejszanie ryzyka dalszego stosowania przemocy,
- kontrolowanie swoich agresywnych zachowań oraz powstrzymanie się od przemocy,
- branie odpowiedzialności za swoje zachowania,
- rozwijanie konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze stresem,
- rozwiązywanie bolesnych spraw z przeszłości,
- nabycie umiejętności interpersonalnych tj. rozpoznawania i nazywania własnych uczuć oraz rozpoznawania okoliczności je wywołujących,
- zwiększanie kompetencji interpersonalnych, w tym w zakresie komunikacji rozwiązywania konfliktów, empatii i rozpoznawania potrzeb bliskich osób,
- nabycie umiejętności tworzenia partnerskich relacji,
- nabycie i kształtowanie prawidłowych kompetencji wychowawczych, stosownie adekwatnych metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- zmiany sposobu myślenia i systemu przekonań, tak aby sprzyjały rozwojowi.

Osoby, które podczas uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych osiągają takie umiejętności, uzyskują alternatywę dla zachowań agresywnych.

Szczegółowe zasady selekcji i naboru uczestników programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

1. Nawiązywanie kontaktu z instytucjami

Rekrutację potencjalnych uczestników programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zapoczątkowuje wystosowanie pism do jednostek, z których podejmowana jest współpraca w ramach programu, w szczególności do I Zespołu Służby Kuratorskiej, Prokuratury Rejonowej oraz Sądu Rejonowego oraz Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Uzupełnieniem procesu rekrutacji może być wystosowanie pism o rozpoczynającym się cyklu zajęć do innych podmiotów, np. Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Tomaszowie Lubelskim, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „PSYCHO-MED”, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pełnomocników do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, parafii.

Poinformowanie odpowiednich instytucji oraz organów powinno odbyć się nie później niż miesiąc przed planowanym rozpoczęciem cyklu zajęć oraz zawierać planowany termin realizacji wstępnych badań psychologicznych.

2. Przeprowadzenie wstępnych badań psychologicznych

Przed przystąpieniem do badań psycholog otrzymuje od koordynatora programu odpowiednie arkusze do badań oraz narzędzia niezbędne do wykonania diagnozy.

Podczas wstępnych badań diagnostycznych stosuje się następujące techniki badawcze:

- wywiad psychologiczny;
- obserwacja psychologiczna;
- arkusz danych personalnych opracowany w Ośrodku Interwencji Kryzysowej
- testy psychologiczne:

- ewentualnie inne metody diagnostyczne wskazane przez realizatora programu.

3. Opracowanie wstępnej diagnozy

Końcowym etapem selekcji i rekrutacji jest sporządzenie przez psychologa wstępnej diagnozy na podstawie przeprowadzonych badań.

Mając na uwadze, iż zajęcia mają charakter głównie grupowych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, nie są zaś formą profesjonalnej psychoterapii, do programu nie będą włączane osoby, u których rozpoznano ciężkie zaburzenia osobowości (socjopatia, psychopatia, charakteropatia, zaburzenia *borderline*), choroby psychiczne, niepełnosprawność intelektualna czy zaburzenia dementyjne.

Celem wstępnej diagnozy psychologicznej jest:

- wykluczenie osób z podejrzeniem zaburzeń o których mowa powyżej i ewentualne udzielenie takim osobom informacji o możliwości uzyskania profesjonalnej pomocy,
- nabycie informacji o uczestnikach zajęć dotyczących specyfiki funkcjonowania poznawczego każdego z nich, charakteru relacji rodzinnych, ich sytuacji życiowej, przyszłych doświadczeniach oraz historii przemocy, rzeczywistych okoliczności skierowania do programu, ich funkcjonowania osobowościowego (szczególnie identyfikacja cech osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej) oraz określenie, czy uczestnik aktualnie stosuje przemoc,
- ewentualna ocena zasadności wdrożenia dodatkowych oddziaływań w nurcie pracy indywidualnej w stosunku do osób, które wymagają tego typu wsparcia.

4. Informacja zwrotna o wynikach rekrutacji

Koordinator przekazuje informację o osobach zakwalifikowanych do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym podmiotom, które kierowały je do uczestnictwa w nim – z zastrzeżeniem, iż szczegółowe wyniki badań stanowią informację poufną. W przypadku gdy zgłoszenie się do programu było wynikiem osobistej decyzji osoby, fakt jej uczestnictwa jest objęty tajemnicą.

Osoby, które na podstawie badań diagnostycznych zostały zakwalifikowane do udziału w programie, otrzymują pisemną informację o terminie i miejscu realizacji pierwszych zajęć grupowych. Osoby, które wykluczono z udziału w programie, zostają o tym poinformowane.

Na ich wniosek zostaną zaproszone ponownie na spotkanie z psychologiem celem przekazania im wyników diagnozy i ewentualnego wskazania osób i miejsc świadczących profesjonalną pomoc.

Załącznik nr 2
*do Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
dla osób stosujących przemoc domową*

Reguły uczestnictwa w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

1. Każdy uczestnik „Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową” zobowiązany jest do złożenia deklaracji uczestnictwa w formie podpisanego kontraktu zawierającego opracowane reguły, cele i obowiązki wynikające z uczestnictwa w grupie.
2. Uczestnik Programu zobowiązany jest do:
 - a) systematycznej obecności na zajęciach korekcyjno-edukacyjnych;
 - b) punktualnego przychodzenia na zajęcia korekcyjno-edukacyjne;
 - c) aktywnego uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych;
 - d) bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach;
 - e) powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi;
 - f) uznania osobistej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
 - g) utrzymywania abstynencji od alkoholu i substancji psychoaktywnych – zwłaszcza w czasie uczestnictwa w programie;
 - h) informowania prowadzącego zajęcia o rzeczywistej sytuacji domowej w zakresie związanym z przeciwdziałaniem przemocy – umożliwi to monitorowanie zachowań oraz sytuacji rodzinnej;
 - i) zachowania w tajemnicy spraw innych uczestników grupy, przedstawianych i omawianych w czasie zajęć korekcyjno-edukacyjnych;
 - j) wykonywanie w wyznaczonym terminie zadań zleconych przez prowadzącego zajęcia korekcyjno-edukacyjne;
 - k) przestrzeganie zasad higieny osobistej i schludnego wyglądu.
3. Program korekcyjno-edukacyjny będzie realizowany przez ok 60 godzin.
4. Warunkiem ukończenia programu jest uczestnictwo w zajęciach warsztatowych (min. 50% frekwencja na zajęciach).
5. W przypadku skierowania uczestnika do udziału w programie przez kuratora lub inną instytucję, podmiot ten będzie na bieżąco informowany o przystąpieniu tejże osoby do programu, każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie, zakończeniu uczestnictwa w programie.
6. Sankcją za nie wywiązywanie się z ustalonych reguł uczestnictwa może być usunięcie z programu.
7. Po zakończeniu programu uczestnicy zobowiązani są do wypełnienia ankiet i testów.

8. Efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych będą podlegały ewaluacji w okresie od 6 do 36 miesięcy od zakończenia programu poprzez kontakt koordynatora programu z osobami opuszczającymi program oraz ich kuratorami lub innymi instytucjami- w przypadku, gdy to one skierowały osobę do udziału w programie.
9. Planowane jest ponadto pozyskiwanie od członków rodzin uczestników programu informacji o rzeczywistej sytuacji domowej w zakresie związanym z przeciwdziałaniem przemocy.

Treści edukacyjne i metody oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

1. Treści edukacyjne realizowane podczas zajęć grupowych w ramach programu

- a) Otwarcie grupy: ćwiczenia integracyjno-aktywizujące ukierunkowane na wprowadzenie do zajęć i nawiązywanie kontaktu z uczestnikami, zawarcie kontraktu grupowego, zapoznanie się z regulaminem uczestnictwa na zajęciach: zasady efektywnej pracy grupowej, normy i zwyczaje grupowe;
- b) Społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej – powiązania między przemocą a stereotypami dotyczącymi płci i relacji między kobietami a mężczyznami oraz rodzicami a dziećmi, realne i wyobrażane różnice między mężczyznami i kobietami;
- c) Problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich – potrzeby sprawców dotyczące władzy i kontroli, zaprzeczanie odpowiedzialności za przemoc i obwinianie ofiar, proces wiktyimizacji, rozróżnianie zachowań agresywnych i asertywnych, rozpoznawanie osobistych postaw związanych z przemocą, uczenie się odpowiedzialności za własne decyzje;
- d) Planowanie i rozwijanie samokontroli – mechanizmy agresywnych zachowań zaprzeczanie aktom przemocy i zniekształcanie obrazu minionych wydarzeń, zniekształcanie myślenia i unikanie świadomego wyboru oraz decyzji, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych, ćwiczenie „przerwy na ochłonięcie” jako doraźnej techniki powstrzymywania agresywnych reakcji, przygotowywanie indywidualnego planu zapobiegania agresywnym zachowaniom;
- e) Alkohol i patologia życia rodzinnego – rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i narkotyków, specyfika związku między nadużywaniem substancji chemicznych a stosowaniem przemocy (uświadomienie, że alkohol nie jest przyczyną przemocy), zaburzenia życia rodzinnego spowodowane patologicznym zachowaniem rodziców, rozpoznawanie jako ślady bycia krzywdzonym przekształcają się w wrogość wobec innych;
- f) Komunikacja interpersonalna – zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, intymność i umiejętność empatycznego słuchania innych i reagowania z szacunkiem, umiejętność rozwiązywania konfliktów oparte na negocjacjach i kompromisach, rozpoznawanie różnych form wyrażania wrogości i braku szacunku oraz uczenia się konstruktywnych postaw wobec innych;
- g) Promocja pozytywnych standardów i wartości – wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo w związkach i rodzinie, szczerść i solidarność, akceptowanie osobistej za czyny, rozwijanie zdolności do szacunku i wsparcia oraz

akceptacji dla uczuć, opinii, postępowania i przyjaciół partnerki/partnera, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków domowych, partnerstwo ekonomiczne i gotowość do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa;

- h) Przemoc seksualna – rozpoznawanie poniżających i nieakceptowalnych przez partnerkę/partnera zachowań i sytuacji związanych z seksem jako ważnej formy przemocy;
- i) Dzieci, przemoc i wychowanie – wpływ przemocy domowej na psychikę i zachowanie dzieci, uświadomienie, że agresywne metody wychowawcze krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy, modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywa dla agresywnego karania;
- j) Tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych będących często ofiarami przemocy – sprawcy przemocy uczą się pozytywnych zachowań wobec ludzi starszych i niepełnosprawnych (członków ich rodzin) i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi, pojawiającymi się w rodzinach, gdzie są osoby starsze i niepełnosprawne w sposób inny niż stosowanie wobec nich przemocy. Treści edukacyjne przekazują informacje o trudnościach w kontaktach interpersonalnych osób zdrowych w sile wieku z osobami starszymi lub niepełnosprawnymi;
- k) Zamknięcie grupy: przegląd indywidualnych sytuacji życiowych każdego z poszczególnych uczestników zajęć w zakresie problemów poruszanych na tych zajęciach oraz szans i perspektyw pod tym względem na przyszłość. Rady, wnioski, wskazania.

2. Metody pracy realizowane podczas zajęć grupowych:

- 1) Warsztaty konkretnych umiejętności:
 - trening rozpoznawania i nazywania uczuć, a także rozpoznawania okoliczności je wywołujących;
 - trening kontrolowania emocji;
 - trening radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, problemami w sposób konstruktywny;
 - trening reagowania wobec uczuć drugiej osoby, tzn. rozwój empatii.
- 2) Mikroedukacja, miniwykłady:
 - edukacja dotycząca przemocy;
 - edukacja dotycząca potrzeb emocjonalnych innych ludzi.
- 3) Projekcje filmów – praca na konkretnych problemach edukacyjnych.
- 4) Praca analityczna („zadania domowe”, schematy, rysunki), np. rozpoznawanie stereotypów, mitów dotyczących roli mężczyzny w systemie rodzinnym, identyfikacja własnych sposobów radzenia sobie ze stresem czy odreagowania napięcia emocjonalnego.

3. Tematyka poruszana w nurcie pracy indywidualnej w ramach programu:

- a) Zawarcie kontraktu,
- b) Ocena motywacji do spotkań i stosunku osoby do oddziaływań w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego, identyfikacja obszarów problemowych,
- c) pogłębiona diagnoza ukierunkowana na poznanie:
 - obecnej sytuacji rodzinnej, relacji z członkami rodziny, historii rodziny pochodzenia;
 - obecnej sytuacji prawnej, materialnej i ekonomicznej;
 - osobistej hierarchii wartości, celów i planów życiowych;
 - zasobów osobistych;
- d) Oddziaływania korekcyjne i psychoedukacja w zakresie:
 - konstruktywnego radzenia sobie z negatywnymi emocjami;
 - treningu radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych;
 - skutecznej komunikacji interpersonalnej – aktywne słuchanie, asertywność, empatia;
 - uzależnienia od alkoholu – pozytywne wzmacnianie w celu podtrzymania abstynencji osób uzależnionych;
 - mechanizmów współuzależnienia;
- e) Przekazanie końcowych zaleceń, podsumowanie cyklu spotkań indywidualnych.